

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

ĐỖ THÁI HUY

**PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NHÂN TỐ CHỦ QUAN
TRONG XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ CÁN BỘ CHỦ CHỐT CẤP XÃ
Ở ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY**

**TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
CHUYÊN NGÀNH: CHỦ NGHĨA DUY VẬT BIỆN CHỨNG
VÀ CHỦ NGHĨA DUY VẬT LỊCH SỬ**

Mã số: 62 22 03 02

HÀ NỘI - 2018

**Công trình được hoàn thành tại
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

Người hướng dẫn khoa học: **GS.TS. TRẦN THÀNH**

Phản biện 1

Phản biện 2

Phản biện 3

**Luận án được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án
cấp Học viện họp tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

Vào hồi ngày tháng năm 2018

**Có thể tìm hiểu luận án tại Thư viện Quốc gia
và Thư viện Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Hệ thống chính trị ở Việt Nam bao gồm Đảng, Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể chính trị - xã hội được tổ chức chặt chẽ từ Trung ương đến cơ sở. Cấp cơ sở bao gồm xã, phường, thị trấn trong đó, phường là cơ sở ở đô thị được đặc trưng bởi quản lý đô thị, xã và thị trấn là cấp cơ sở ở khu vực nông thôn. Xã là một địa bàn rộng lớn chiếm hơn 80% tổng đơn vị hành chính cơ sở và gần 80% dân số cả nước. Cấp xã nói riêng và cấp cơ sở nói chung có vai trò quan trọng vì đó là nền tảng của nền hành chính quốc gia, là nơi đáp ứng trực tiếp những nhu cầu cuộc sống vật chất của nhân dân và tổ chức hoạt động để phát triển tốt nhất những khả năng sáng tạo và năng lực làm chủ của nhân dân lao động. Đội ngũ cán bộ cấp xã nói chung và cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng đóng vai trò rất quan trọng trong việc phát triển chính quyền địa phương bởi họ không chỉ thực hiện những nhiệm vụ của Đảng và Nhà nước giao phó tại cơ sở mà còn là cầu nối giữa Đảng, Nhà nước với nhân dân.

Trước yêu cầu của tình hình mới, đội ngũ cán bộ chủ chốt nói chung và cán bộ chủ chốt cấp xã đang đứng trước một thách thức rất lớn. Tại Hội nghị Trung ương 6 khóa XII, ngày 25-10-2017, Đảng Cộng sản Việt Nam đã ban hành Nghị quyết số 18-NQ/TW *"về một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả"*. Theo chủ trương đó, tất cả hệ thống chính trị từ Trung ương đến cơ sở đều có sự sắp xếp theo hướng tinh gọn, hiệu quả. Từ đây đặt ra một vấn đề cấp bách là nếu ở đâu đội ngũ cán bộ chủ chốt yếu kém, làm việc không hiệu quả tất yếu sẽ dẫn đến hoạt động của hệ thống chính trị nơi đó kém hiệu quả và có nhiều khả năng bị luân chuyển khỏi vị trí làm việc hiện tại hoặc bị chuyển công tác khác. Điều đó đặt ra yêu cầu phải hết sức chú trọng đến việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt các cấp, coi đây là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu, có ý nghĩa quyết định đến sự phát triển của hệ thống chính trị từ Trung ương đến cơ sở.

Đồng bằng sông Hồng là địa bàn khá rộng lớn, có vị trí quan trọng trong sự phát triển kinh tế - xã hội ở khu vực miền Bắc nước ta. Trong

những năm qua, cùng với việc kiện toàn hệ thống chính trị cấp xã ở nông thôn, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã đã có những bước chuyển biến tích cực: số lượng tăng lên, trình độ được cải thiện, đang từng bước được trẻ hóa... Điều đó góp phần tích cực trong việc thực hiện nhiệm vụ chính trị và phát triển kinh tế - xã hội ở nông thôn. Tuy nhiên, so với yêu cầu đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp và hội nhập quốc tế, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở vùng đồng bằng sông Hồng nhìn chung còn nhiều hạn chế, bất cập. Một trong những nguyên nhân có hạn chế đó là do chưa phát huy đúng mức các yếu tố đóng vai trò quan trọng trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã.

Có rất nhiều nhân tố có vai trò trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng nhưng những nhân tố chủ quan đóng vai trò quan trọng nhất, có ý nghĩa quyết định. Những nhân tố chủ quan đó là năng lực, phẩm chất, ý thức và hoạt động của các chủ thể như Đảng, Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội, nhân dân và của cả bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Trong những năm qua, mặc dù Đảng và Nhà nước đã có những chủ trương, chính sách đúng đắn; các tổ chức chính trị - xã hội cũng có những đóng góp tích cực trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng; tuy nhiên, các yếu tố chủ quan trên về cơ bản vẫn chưa phát huy được đúng mức vai trò to lớn của mình; đặc biệt là bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã chưa thực sự có những nỗ lực hết mình để nâng cao trình độ, phẩm chất đạo đức, lối sống... làm cho chất lượng của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã nhìn chung vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội ở nông thôn vùng đồng bằng sông Hồng. Do đó, việc phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng là một trong những vấn đề cấp bách trong phát triển chính quyền cấp xã nói riêng và phát triển kinh tế - xã hội ở đồng bằng sông Hồng nói chung. Vì những lý do trên, tôi chọn vấn đề "***Phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng hiện nay***" làm đề tài nghiên cứu trong Luận án Tiến sĩ triết học.

2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Trên cơ sở nghiên cứu thực trạng phát huy vai trò nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng hiện nay; luận án đề xuất những giải pháp cơ bản nhằm tiếp tục phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng trong những năm tiếp theo.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục tiêu trên, luận án thực hiện được những nhiệm vụ cụ thể sau:

Một là, tổng quan những công trình nghiên cứu liên quan đến nhân tố chủ quan và phát huy vai trò nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng;

Hai là, làm rõ khái niệm, cấu trúc, vai trò của nhân tố chủ quan; vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng;

Ba là, phân tích thực trạng và nguyên nhân của thực trạng phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng hiện nay;

Bốn là, đề xuất giải pháp cơ bản nhằm phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng hiện nay.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- Phạm vi đối tượng nghiên cứu: Luận án tập trung nghiên cứu vai trò của nhân tố chủ quan thuộc về các chủ thể cơ bản trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng là Đảng, Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội, nhân dân và chính đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã.

- Phạm vi thời gian và không gian nghiên cứu: Là vai trò của các nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng từ khi đổi mới (năm 1986) đến nay.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cơ sở lý luận

Luận án dựa trên cơ sở lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về nhân tố chủ quan, về đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Luận án cũng dựa trên những quan điểm, đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam; chính sách, pháp luật của Nhà nước Việt Nam trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Ngoài ra, luận án cũng kế thừa giá trị của những công trình nghiên cứu trước đó những vấn đề liên quan đến nội dung nghiên cứu.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

Luận án được thực hiện trên cơ sở vận dụng phương pháp luận chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, như phương pháp trừu tượng hóa khoa học, phương pháp lôgic - lịch sử... Ngoài ra, luận án còn sử dụng các phương pháp phân tích, tổng hợp, so sánh, thống kê... để triển khai các nội dung của luận án.

5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận án

5.1. Ý nghĩa khoa học của luận án

- Luận án góp phần trình bày rõ thêm, phong phú thêm một số vấn đề lý luận về nhân tố chủ quan. Đặc biệt, từ những vấn đề lý luận đó, luận án phân tích vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở Việt Nam.

- Kết quả nghiên cứu của luận án có thể được sử dụng để làm tài liệu tham khảo cho việc học tập, nghiên cứu, giảng dạy triết học Mác - Lênin nói riêng và các ngành khoa học xã hội khác nói chung.

5.2. Ý nghĩa thực tiễn của luận án

Từ việc phân tích thực trạng của việc phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng, luận án đề xuất một số giải pháp cơ bản nhằm tiếp tục phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng trong những năm tiếp theo. Những giải pháp mà luận án đưa ra cũng có thể có ý nghĩa tham chiếu đối với việc phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở các địa phương khác trên cả nước.

6. Đóng góp mới của luận án

- Luận án nhận diện và góp phần làm sáng tỏ vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng trên các phương diện cơ bản như năng lực, phẩm chất, ý thức và hoạt động của các chủ thể.

- Luận án đưa ra những giải pháp cụ thể, khá toàn diện nhằm khắc phục những hạn chế cơ bản trong việc phát huy vai trò nhân tố chủ quan của các chủ thể tham gia xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, nội dung luận án bao gồm 4 chương, 15 tiết.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

Liên quan đến nội dung của luận án, tác giả đã tổng quan những tài liệu đó thành ba nhóm chính dựa theo bố cục ba chương của luận án như sau:

1.1. Tổng quan những công trình nghiên cứu liên quan đến nhân tố chủ quan và phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

1.1.1. Những công trình nghiên cứu liên quan đến nhân tố chủ quan

Tiêu biểu là những công trình nghiên cứu sau: Cuốn sách: *Tác động của điều kiện khách quan và nhân tố chủ quan đối với quá trình xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam* của tác giả Dương Thị Liễu; Luận án Tiến sĩ Triết học của tác giả Phạm Ngọc Minh (1999): *Về nhân tố chủ quan và nhân tố khách quan: Một số vấn đề lý luận và thực tiễn ở nước ta hiện nay*; Luận án Tiến sĩ Triết học của tác giả Trần Thị Bích Liên: *Tích cực hóa nhân tố chủ quan để giai cấp công nhân Việt Nam thực hiện và hoàn thành sứ mệnh lịch sử của mình*; Bài viết: "Nhân tố chủ quan trong cơ chế vận dụng và trong hoạt động của các quy luật xã hội" của tác giả Lương Việt Hải; Bài viết: "Một cách tiếp cận về cặp phạm

trù điều kiện khách quan và nhân tố chủ quan" của tác giả Phạm Văn Nhuận... Những công trình khoa học kể trên được chọn để tổng quan vì nó liên quan trực tiếp đến những vấn đề lý luận về nhân tố chủ quan. Nó cung cấp cho tác giả luận án những quan điểm khác nhau về nhân tố chủ quan, những yếu tố cấu thành của nhân tố chủ quan, vai trò của nhân tố chủ quan trong hoạt động thực tiễn của con người.

1.1.2. Những công trình nghiên cứu liên quan đến đội ngũ cán bộ công chức cấp xã nói chung và đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng

Những công trình nghiên cứu tiêu biểu là: Cuốn sách: *Hệ thống chính trị cơ sở nông thôn nước ta hiện nay* của tác giả Hoàng Chí Bảo; cuốn sách: *Vai trò cán bộ lãnh đạo chủ chốt cấp xã trong việc giữ vững ổn định chính trị - xã hội ở nông thôn nước ta hiện nay* của tác giả Mai Đức Ngọc; đề tài khoa học cấp Bộ: *Nâng cao năng lực tổ chức thực tiễn của cán bộ chủ chốt cấp xã ở một số tỉnh Đồng bằng sông Hồng trong điều kiện hiện nay* do tác giả Nguyễn Thị Tuyết Mai chủ nhiệm ; đề tài *Nghiên cứu tiếp tục hoàn thiện chế độ, chính sách đối với cán bộ, công chức cơ sở* do tác giả Nguyễn Thế Vịnh chủ nhiệm; Luận án Tiến sĩ của Phạm Công Khâm: "Xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã vùng nông thôn đồng bằng sông Cửu Long hiện nay"... Những công trình nghiên cứu kể trên đã chỉ ra đặc điểm và vai trò to lớn của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở nông thôn nước ta.

1.2. Tổng quan những công trình nghiên cứu liên quan đến thực trạng phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Tiêu biểu là những công trình như: Bài viết: "Về đội ngũ cán bộ công chức xã, phường, thị trấn" của tác giả Nguyễn Đức; bài viết: "Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã" của tác giả Dương Trung Ý; bài viết: "Chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức cấp xã từ sau Hội nghị Trung ương 5 khóa IX và một số kiến nghị" của tác giả Trần Thị Hạnh; bài viết: "Cán bộ lãnh đạo chủ chốt cấp xã ở nông thôn Việt Nam hiện nay" của tác giả Mai Đức Ngọc... Trong những bài viết trên, các tác giả đều khẳng định vai trò to lớn của Đảng và chính quyền, các tổ chức chính trị -

xã hội ở địa phương trong việc nâng cao chất lượng của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp cơ sở, trong đó có cấp xã.

1.3. Tổng quan những công trình nghiên cứu liên quan đến các giải pháp phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Cuốn sách: *Luận cứ khoa học và một số giải pháp xây dựng đội ngũ cán bộ lãnh đạo phường* do tác giả Nguyễn Duy Hùng chủ biên; Luận án Tiến sĩ: "Xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã vùng nông thôn đồng bằng sông Cửu Long hiện nay" của tác giả Phạm Công Khâm; bài viết: "Về đội ngũ cán bộ công chức xã, phường, thị trấn" [23] của tác giả Nguyễn Đức; bài viết: "Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã" của tác giả Dương Trung Ý; bài viết: "Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức cấp xã, góp phần xây dựng chính quyền địa phương vững mạnh"; tác giả Đoàn Văn Tình; bài viết: "Một số giải pháp nâng cao ý thức chính trị cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở tỉnh Đồng Tháp hiện nay" của tác giả Trần Thị Thanh Nhân... Qua những công trình trên, các tác giả đã đưa ra một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Những giải pháp mà tác giả đưa ra có ý nghĩa nhất định với tác giả luận án khi đề xuất những giải pháp phát huy vai trò của Đảng, Nhà nước trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng.

1.4. Giá trị của những công trình nghiên cứu đã tổng quan và những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu và làm sáng tỏ thêm

1.4.1. Giá trị của những công trình nghiên cứu đã tổng quan

Có thể khái quát những nội dung nghiên cứu và giá trị của những công trình đó trên các khía cạnh cơ bản sau:

Thứ nhất, những công trình nghiên cứu trên đã trình bày khá cụ thể những vấn đề lý luận cơ bản về nhân tố chủ quan; về khái niệm, vai trò của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã; vai trò của Đảng, Nhà nước, chính quyền trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở nước ta. Vì vậy, xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã là một nhu cầu thiết yếu.

Thứ hai, những công trình nghiên cứu trên ở những góc độ nhất định đã phân tích được những ưu điểm và hạn chế trong việc phát huy các nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở nước ta như vai trò của Đảng, Nhà nước, chính quyền địa phương và của chính bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Đặc biệt, các tác giả đều đánh giá nhìn chung, việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở nước ta còn nhiều bất cập, nhìn chung chưa đáp ứng được yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội ở nông thôn giai đoạn hiện nay.

Thứ ba, những công trình nghiên cứu trên cũng đã đưa ra một số giải pháp chủ yếu để tiếp tục phát huy vai trò của Đảng, Nhà nước, chính quyền trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Hầu hết, các tác giả đều đề xuất những giải pháp về cơ chế, chính sách đào tạo, bồi dưỡng, sử dụng, đãi ngộ đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã nhằm tiếp tục phát huy vai trò của đội ngũ này trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã.

Tuy vậy, cho đến nay vẫn chưa có nhiều công trình nghiên cứu chuyên sâu bàn đến việc phát huy vai trò của tất cả những yếu tố thuộc nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt ở đồng bằng sông Hồng. Các công trình nghiên cứu về xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã trước đây cũng mới chủ yếu nhắc đến vai trò của Đảng, Nhà nước, chính quyền địa phương; chưa nhấn mạnh đến vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội địa phương cũng như của chính bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Theo tác giả, đây cũng là những yếu tố rất quan trọng thuộc về nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở nước ta nói chung và ở đồng bằng sông Hồng nói riêng. Do vậy, đây là vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu.

1.4.2. Những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu và làm sáng tỏ thêm

Trên cơ sở tổng quan những công trình nghiên cứu liên quan đến nội dung của luận án, tác giả nhận thấy có một số vấn đề cần được tiếp tục nghiên cứu và làm sáng tỏ thêm như sau:

Thứ nhất, trước những biến đổi không ngừng của đời sống kinh tế - xã hội, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã chịu tác động của rất nhiều yếu tố.

Do đó, cần phân tích một cách đầy đủ và toàn diện vai trò của những yếu tố thuộc nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã; chỉ ra yêu cầu của việc phát huy nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ này trong bối cảnh hiện nay .

Thứ hai, trước yêu cầu của việc xây dựng và phát triển hệ thống chính trị cấp xã ở nông thôn, cần phải phân tích rõ những ưu điểm và hạn chế trong việc phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở vùng đồng bằng sông Hồng hiện nay.

Thứ ba, để phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã trong xây dựng và phát triển chính quyền địa phương ở vùng đồng bằng sông Hồng, cần có những giải pháp có tính khả thi, gắn liền với thực tiễn hiện nay của nước ta đang trong quá trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn với kinh tế tri thức và hội nhập quốc tế.

Chương 2

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ VAI TRÒ CỦA NHÂN TỐ CHỦ QUAN TRONG XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ CÁN BỘ CHỦ CHỐT CẤP XÃ

2.1. Nhân tố chủ quan - khái niệm, kết cấu, vai trò

2.1.1. Khái niệm nhân tố chủ quan

Nhân tố chủ quan là tất cả những mặt, những yếu tố, những thuộc tính thuộc về chủ thể, trực tiếp tác động đến chủ thể và giúp cho chủ thể hoạt động một cách tích cực, sáng tạo và có hiệu quả.

2.1.2. Kết cấu của nhân tố chủ quan

Nhân tố chủ quan bao gồm những yếu tố cơ bản như sau:

Thứ nhất, ý thức của chủ thể. Đây là một bộ phận quan trọng cấu thành nội dung của khái niệm nhân tố chủ quan nhưng không phải là ý thức nói chung mà chỉ những bộ phận ý thức trực tiếp tham gia vào hoạt động của chủ thể. Nội dung của ý thức ấy bao gồm tri thức, tức là sự hiểu biết của chủ thể về giới tự nhiên và xã hội được chủ thể tích lũy trong quá trình nhận thức và hoạt động thực tiễn. Cùng với tri thức, đó là những quan

điểm, tư tưởng tạo thành niềm tin, ý chí của chủ thể, là ý chí quyết tâm của chủ thể trong quá trình hoạt động thực tiễn.

Thứ hai, hoạt động của chủ thể. Nhờ có quá trình hoạt động, chủ thể mới có thể hiện thực hóa được ý thức của mình. Quá trình hoạt động của chủ thể không phải là một quá trình tự phát mà luôn mang theo những mục đích nhất định. Do đó, có thể nói, lịch sử chính là quá trình con người theo đuổi mục đích của mình ở những giai đoạn khác nhau, với những cấp độ khác nhau.

Thứ ba, những phẩm chất, năng lực và trạng thái của chủ thể. Vì nhân tố chủ quan tạo ta tính chủ động, tích cực trong hoạt động của chủ thể nên nhiều người chỉ nhấn mạnh vai trò của ý thức với sự hình thành nhân tố chủ quan mà xem nhẹ yếu tố năng lực thể chất của chủ thể. Năng lực thể chất chính là điều kiện, là tiền đề để chủ thể hoạt động và phát huy được vai trò tích cực của ý thức trong hoạt động của mình.

2.1.3. Vai trò của nhân tố chủ quan

Thứ nhất, nhân tố chủ quan có thể cải tạo điều kiện khách quan theo mục đích của mình. Từ việc được thế giới khách quan cung cấp cho cơ sở, điều kiện để hoạt động; nhân tố chủ quan đã biết cải tạo điều kiện khách quan theo những mục đích nhất định của mình. Con người với tư cách là chủ thể hoạt động không những tạo ra những dạng sản có trong tự nhiên mà còn có thể thay đổi kết cấu của vật thể, tạo ra những dạng mới nhằm thỏa mãn nhu cầu của mình.

Thứ hai, nhân tố chủ quan lựa chọn những khả năng khách quan và biến những khả năng của điều kiện khách quan thành hiện thực. Điều kiện khách quan luôn chứa đựng những khả năng khách quan. Những khả năng khách quan dù đã chín muồi nhưng nếu không có những nhân tố chủ quan đã chín muồi thì những khả năng ấy đã không thể trở thành hiện thực.

Thứ ba, nhân tố chủ quan lựa chọn những con đường, cách thức, phương pháp tối ưu để tác động vào điều kiện khách quan nhằm đạt được những hiệu quả cao nhất trong quá trình hoạt động. Nhân tố chủ quan bao giờ cũng tìm cho mình con đường ngắn nhất, phương pháp tối ưu nhất để

đạt được hiệu quả cao nhất. Nhờ đó, quá trình hiện thức hóa khả năng được thúc đẩy, tiến trình phát triển của lịch sử cũng được đẩy nhanh hơn.

Thứ tư, nhân tố chủ quan có thể thay đổi hình thức, trật tự tác động của điều kiện khách quan. Trong điều kiện khách quan luôn bao hàm những quy luật khách quan. Vai trò của nhân tố chủ quan được thể hiện ở chỗ trên cơ sở nhận thức được những quy luật khách quan, nhân tố chủ quan cải tạo những điều kiện khách quan hiện có thành những điều kiện khách quan mới, làm cho những quy luật mới hình thành cho phù hợp với điều kiện khách quan mới.

2.2. Đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã - khái niệm, đặc điểm, vai trò

2.2.1. Khái niệm đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã là những người đứng đầu, giữ vị trí trọng yếu nhất trong hệ thống chính trị cấp xã, có ảnh hưởng quyết định đến việc chấp hành đường lối, chủ trương của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước thông qua việc trực tiếp lãnh đạo, tổ chức thực hiện các nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn xã. Đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã bao gồm: Bí thư và Phó Bí thư Đảng ủy, Chủ tịch và Phó Chủ tịch Hội đồng nhân dân, Chủ tịch và Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân, Chủ tịch Mặt trận Tổ quốc, Chủ tịch Hội Cựu chiến binh, Chủ tịch Hội liên hiệp phụ nữ, Bí thư Đoàn thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Chủ tịch Hội nông dân.

2.2.2. Đặc điểm của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Thứ nhất, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã là những người địa phương, phần lớn sinh ra và lớn lên ngay tại địa bàn xã, được nhân dân địa phương trực tiếp hoặc gián tiếp bầu thông qua các cuộc bầu cử tại địa phương hoặc có thể do bổ nhiệm tại nguồn quy hoạch cán bộ tại chỗ.

Thứ hai, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã vừa là người đại diện cho nhân dân địa phương, vừa là người đại diện cho chính quyền địa phương. Do đó, họ luôn phải giải quyết mối quan hệ giữa Nhà nước và nhân dân địa phương. Đây là một mối qua hệ rất phức tạp nên nhiệm vụ của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã rất khó khăn.

Thứ ba, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã là người đứng đầu các cơ quan, tổ chức chính quyền của địa phương, có quyền quyết định trong việc huy động, khai thác và sử dụng các nguồn lực của địa phương theo sự phân cấp của Nhà nước. Do đó, năng lực của họ ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả và sự phát triển của địa phương.

Thứ tư, theo quy định của Hiến pháp năm 2013 và Luật Tổ chức Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã làm việc theo nhiệm kỳ 5 năm. Sau mỗi nhiệm kỳ lại tổ chức bầu lại hoặc bổ nhiệm lại các chức danh lãnh đạo chủ chốt cấp xã. Nhiều người có năng lực công tác, có phẩm chất đạo đức, được nhân dân tín nhiệm có thể được bầu lại trong vài nhiệm kỳ.

2.2.3. Vai trò của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Thứ nhất, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã giữ vai trò quyết định trong việc thực hiện sự lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước về mọi mặt của đời sống kinh tế - xã hội ở nông thôn. Đây là những người trực tiếp lãnh đạo và tổ chức quần chúng thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng; chính sách, pháp luật của Nhà nước; là nhịp cầu quan trọng giữa Đảng, Nhà nước với nhân dân.

Thứ hai, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã là người trực tiếp đưa đường lối của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước; là người thay mặt Đảng và Nhà nước trực tiếp lãnh đạo, quản lý mọi mặt đời sống của nhân dân, phát huy quyền làm chủ của nhân dân, bảo đảm quyền lực và quyền lợi của nhân dân, chăm lo trực tiếp đến đời sống của nhân dân.

Thứ ba, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã là người trực tiếp đưa ra những kế hoạch, chỉ đạo trực tiếp cho việc phát triển địa phương bằng cách hiện thực hóa, thể chế hóa các đường lối, chủ trương của Đảng. Do đó, họ là người chủ động đề xuất đổi mới, góp phần vào việc hoàn thiện thể chế ở cơ sở nông thôn.

Thứ tư, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã đóng vai trò quyết định trong việc phát triển các mặt của đời sống xã hội ở cơ sở như khơi dậy, phát huy tiềm năng, thế mạnh của dân; giúp dân phát triển kinh tế, thoát nghèo,

vươn lên làm giàu; nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của người dân; trực tiếp thúc đẩy sự phát triển các mặt của đời sống xã hội ở nông thôn.

Thứ năm, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã tiên tiến, vững mạnh sẽ là một trong những nguồn lực quan trọng cung cấp cán bộ cho chính quyền cấp trên bởi lẽ chính quyền cấp xã là một trong những môi trường rất quan trọng để cán bộ trưởng thành.

2.3. Vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

2.3.1. Vai trò của ý thức của các chủ thể trong việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Ý thức của các chủ thể là yếu tố quan trọng hàng đầu vì nếu các chủ thể có ý thức thì mới có những chủ trương, đường lối, chính sách, hoạt động đúng đắn nhằm phát huy vai trò của đội ngũ này đối với sự phát triển kinh tế - xã hội ở nông thôn nước ta. Một trong những yếu tố quan trọng cấu thành ý thức của các chủ thể là nhận thức. Đây là yếu tố dẫn đường để Đảng có những chủ trương đúng đắn, Nhà nước có những chính sách phù hợp, các tổ chức chính trị - xã hội và bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã có những hoạt động tích cực trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Ngược lại, nếu không có nhận thức đúng đắn, các chủ thể kể trên sẽ không thể xây dựng được đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã đáp ứng được các yêu cầu của việc phát triển kinh tế, xã hội, chính trị ở nông thôn.

2.3.2. Vai trò của năng lực hoạt động của các chủ thể đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Năng lực hoạt động của Đảng thể hiện qua khả năng lãnh đạo, điều hành việc thực hiện các chủ trương của Đảng về xây dựng và phát triển đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Năng lực hoạt động của Nhà nước được thể hiện qua khả năng điều hành, quản lý của các cấp chính quyền Nhà nước từ Trung ương đến địa phương đối với việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Năng lực hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội và của quần chúng nhân dân được thể hiện qua khả năng giám sát, phản biện đối với những chủ trương, chính sách dành cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã và cả những hoạt động của đội ngũ cán bộ này ở địa phương. Năng lực hoạt

động của bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã được thể hiện qua khả năng thực hiện nhiệm vụ, công việc của mình. Năng lực đó dựa trên trình độ, khả năng xử lý công việc được giao, khả năng xử lý các mối quan hệ với đồng nghiệp và với nhân dân.

2.3.3. Vai trò của phẩm chất của các chủ thể trong việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Sự thay đổi trong nhận thức của Đảng về vai trò của đội ngũ cán bộ cấp cơ sở nói chung và cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng tất yếu dẫn đến những chuyển biến tích cực của chính quyền, các tổ chức chính trị - xã hội và nhân dân địa phương trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Ngoài ra; phẩm chất chính trị, đạo đức, tác phong của chính đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã cũng đóng vai trò quan trọng trong xây dựng đội ngũ này. Người cán bộ chủ chốt cấp xã không chỉ là người có năng lực, trình độ, phẩm chất mà còn có uy tín với nhân dân, được nhân dân tin tưởng, giao phó những nhiệm vụ quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, mang đến cuộc sống ấm no và hạnh phúc cho họ. Vì vậy, nếu người cán bộ chủ chốt cấp xã có lối sống tích cực với những lý tưởng, tình cảm cao đẹp dành cho Đảng, Nhà nước, cho chế độ, cho nhân dân sẽ truyền được cảm hứng cho nhân dân.

Chương 3

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NHÂN TỐ CHỦ QUAN TRONG XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ CÁN BỘ CHỦ CHỐT CẤP XÃ Ở ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG - THỰC TRẠNG VÀ NGUYÊN NHÂN CHỦ YẾU

3.1. Những yếu tố ảnh hưởng đến việc phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

3.1.1. Ảnh hưởng của điều kiện địa lý - tự nhiên và điều kiện kinh tế - xã hội đến việc phát huy vai trò nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Đồng bằng sông Hồng là một vùng châu thổ rộng lớn ở miền Bắc nước ta, bao gồm 10 tỉnh, thành phố như: Hà Nội, Hà Nam, Nam Định,

Ninh Bình, Thái Bình, Bắc Ninh, Hưng Yên, Hải Dương, Hải Phòng, Vĩnh Phúc. Đồng bằng sông Hồng nằm ở vị trí trung tâm của miền Bắc, nơi chuyển tiếp giữa vùng trung du, miền núi phía Bắc và Tây Bắc với vùng biển phía Đông vịnh Bắc Bộ xuống các tỉnh miền Trung. Đồng bằng sông Hồng còn là tâm điểm của hai con đường giao lưu quốc tế Bắc Nam và Đông Tây và là cửa ngõ thông ra biển Đông. Do đó, đây là vùng có vị trí chiến lược rất quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội ở nước ta.

Sau hơn 30 năm đổi mới, các tỉnh, thành phố vùng đồng bằng sông Hồng, nhất là những vùng nông thôn đã có nhiều biến đổi đáng kể. Những đổi mới trong đời sống chính trị - xã hội cũng góp phần làm gia tăng ý thức, tinh thần trách nhiệm của Đảng, Nhà nước, nhân dân, các tổ chức chính trị - xã hội đối với việc xây dựng hệ thống chính trị cơ sở nói chung và xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng. Hơn nữa, biến đổi trong đời sống văn hóa, xã hội của khu vực đồng bằng sông Hồng trong thời gian qua cũng có tác động không nhỏ đến việc xây dựng đời sống văn hóa tinh thần của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Vì đồng bằng sông Hồng là nơi có lịch sử phong kiến lâu đời nên tư tưởng phong kiến, cục bộ địa phương đã ăn sâu, bám rễ vào đời sống tinh thần của người dân vùng đồng bằng sông Hồng mà không dễ gì phai nhạt. Điều đó cũng ảnh hưởng đáng kể đến tâm lý, cách ứng xử của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Ở nhiều nơi, có hiện tượng cục bộ, kèn cựa, đua tranh trong việc bầu cử cán bộ. Cũng không ít trường hợp dòng tộc, làng xã tham gia, chi phối việc lựa chọn cán bộ lãnh đạo. Do đó, không ít nơi, cán bộ được lựa chọn không phải vì năng lực, phẩm chất mà vì ảnh hưởng và sự vận động của dòng họ.

3.1.2. Đặc điểm của hệ thống chính trị cấp xã và đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã đồng bằng sông Hồng

Hiện nay, cả vùng đồng bằng sông Hồng có 2.272 đơn vị hành chính cấp xã, với 1.790 xã trên toàn vùng. Đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng là những người đứng đầu trong hệ thống chính trị cấp xã như Đảng, chính quyền, các tổ chức chính trị - xã hội ở địa phương. Cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng chủ yếu là những người địa phương

nên có mối quan hệ gắn bó với nhân dân địa phương. Họ là những người chịu ảnh hưởng sâu sắc bởi truyền thống văn hóa, lịch sử với các phong tục tập quán lâu đời và luôn bị chi phối bởi mối quan hệ huyết thống, họ hàng. Kế thừa và phát huy truyền thống của nhân dân vùng đồng bằng sông Hồng, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đây về cơ bản luôn có tinh thần yêu nước, tin tưởng vào đường lối của Đảng, tuân thủ pháp luật, có tinh thần trách nhiệm trong công việc. Tuy nhiên, do ảnh hưởng của kinh tế thị trường và sự biến đổi của đời sống kinh tế - xã hội, trong những năm gần đây, một số cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng cũng có tư tưởng quan liêu, cục bộ địa phương, ham chức vị mà xa rời cuộc sống của nhân dân, có những biểu hiện vi phạm kỷ luật Đảng và quy định của tổ chức...

3.2. Thực trạng phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

3.2.1. Thực trạng phát huy ý thức của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

3.2.1.1. Những ưu điểm của việc phát huy ý thức của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Kể từ khi đổi mới đến nay, Đảng ta luôn xác định việc xây dựng và kiện toàn bộ máy chính trị các cấp là một trong những nhiệm vụ trọng tâm, trong đó xây dựng đội ngũ cán bộ nói chung và cán bộ chủ chốt các cấp là một nhiệm vụ có tính chiến lược. Vì vậy, Đảng ta đã đưa ra nhiều chủ trương, đường lối về xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt. Dựa trên những quan điểm đó của Đảng; Tỉnh ủy, chính quyền các tỉnh đồng bằng sông Hồng đã có những chủ trương, chính sách cụ thể xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở địa phương mình. Từ đó, công tác tuyên truyền, phổ biến chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, chính quyền cũng được triển khai rộng rãi. Nhận thức của quần chúng nhân dân và các đoàn thể xã hội về vai trò của mình trong việc tham gia giám sát, nêu ý kiến về hoạt động của chính quyền cấp xã nói chung và đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng ngày càng tăng lên. Đó là biểu hiện về sự tiến bộ trong nhận thức và ý thức chính trị của nhân dân, các đoàn thể đối với những vấn đề chính trị - xã hội ở các tỉnh đồng bằng sông Hồng hiện nay.

3.2.1.2. Một số hạn chế của việc phát huy ý thức của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Trong những năm qua, mặc dù Đảng và chính quyền các tỉnh đồng bằng sông Hồng đã quan tâm đến việc xây dựng đội ngũ cán bộ cấp xã nói chung và cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng nhưng hầu như chưa có địa phương nào ở đồng bằng sông Hồng quán triệt đầy đủ quan điểm của Đảng trong việc đưa ra các tiêu chuẩn cụ thể cho các chức danh cán bộ chủ chốt cấp xã. Tiêu chuẩn về các chức danh còn khá chung chung, chưa có sự thống nhất, chưa được lượng hóa một cách cụ thể. Điều này tạo ra nhiều khó khăn trong việc kiểm tra, đánh giá cán bộ hàng năm. Hầu hết việc kiểm tra, đánh giá còn khá chung chung, chưa dựa trên những tiêu chuẩn cụ thể. Việc đánh giá cán bộ nhiều khi còn nặng về tỷ lệ %, theo cơ cấu đã định sẵn nên kết quả chưa thật sự chính xác và khách quan. Đây cũng là một trong những hạn chế không nhỏ ảnh hưởng đến việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng hiện nay.

3.2.2. Thực trạng của việc phát huy năng lực hoạt động của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

3.2.2.1. Những ưu điểm của việc phát huy năng lực hoạt động của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Để cụ thể hóa quan điểm của Đảng, trong thời gian qua, Nhà nước cũng ban hành nhiều văn bản chỉ đạo về việc xây dựng đội ngũ cán bộ cấp cơ sở, trong đó có cán bộ chủ chốt cấp xã như *Nghị định Số: 92/2009/NĐ-CP* về chức danh, số lượng, một số chế độ, chính sách đối với cán bộ, công chức ở xã, phường, thị trấn; *Nghị định Số: 18/2010/NĐ-CP* về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức... Trong thời gian qua, chính quyền các tỉnh ở đồng bằng sông Hồng cũng có những chính sách cụ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở địa phương. Ngoài ra, các huyện ở đồng bằng sông Hồng đều tích cực triển khai Quyết định số 664/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 02/6/2008 về Đề án "Đào tạo, bồi dưỡng cán bộ chủ chốt cấp quận, huyện và cấp xã, phường thị trấn".

3.2.2.2. Một số hạn chế của việc phát huy năng lực hoạt động của các chủ thể trong việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Mặc dù có những đóng góp tích cực trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã nhưng hoạt động của các tổ chức này vẫn còn nhiều hạn chế. Ở một số địa phương của các tỉnh đồng bằng sông Hồng, quy chế dân chủ cơ sở vẫn chưa được triển khai một cách rộng rãi, đồng bộ, đôi khi chỉ mang tính hình thức. Vì thế, nhân dân chưa thực sự phát huy được vai trò của mình trong việc đóng góp ý kiến cho hoạt động của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Hơn nữa, chưa có cơ chế bảo vệ, động viên và khích lệ nhân dân tham gia đóng góp ý kiến và phát hiện những sai phạm của cán bộ xã nên đôi khi họ không dám lên tiếng vì sợ bị trả thù, trù dập. Ngoài ra, vì nhân dân có quan hệ mật thiết với cán bộ xã nên đôi khi vì lợi ích dòng tộc, gia đình, họ sẵn sàng bao che cho sai lầm của cán bộ.

3.2.3. Thực trạng của việc phát huy phẩm chất của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

3.2.3.1. Những ưu điểm của việc phát huy phẩm chất của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Hầu hết các tổ chức chính trị - xã hội ở đồng bằng sông Hồng đều có tinh thần trách nhiệm, tích cực tham gia xây dựng hệ thống chính trị cơ sở, trong đó có đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng nhìn chung đều cần cù, chăm chỉ, ý thức được tầm quan trọng của mình với sự phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương. Do đó, trong công việc luôn tận tâm, tận lực. Trước yêu cầu của sự phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng trong những năm gần đây cũng luôn có ý thức học tập, rèn luyện để nâng cao trình độ, năng lực. Được sự quan tâm của Đảng, Nhà nước và chính quyền địa phương, nhiều cán bộ xã là nữ, còn trẻ tuổi đã không ngừng cố gắng để nắm giữ những vị trí lãnh đạo chủ chốt.

3.2.3.2. Một số hạn chế của việc phát huy phẩm chất của các chủ thể trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Ở nhiều nơi, công tác tuyên truyền về đường lối, chủ trương của Đảng và chính sách pháp luật của Nhà nước chưa được đẩy mạnh nên nhận thức của cán bộ và nhân dân về hoạt động của hệ thống chính trị cấp xã còn nhiều hạn chế. Hơn nữa, do xuất phát từ nông thôn, quen với lối sống làng xã nên nhiều cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng còn có tác phong chậm chạp, lối làm việc tùy tiện, đầu óc cục bộ, hẹp hòi, nặng về phe cánh. Do bị lợi ích của làng xóm, dòng tộc chi phối nên ở nhiều nơi có việc bỏ nhiệm, sử dụng cán bộ không phải theo năng lực mà theo mối quan hệ, cảm tính. Ngoài ra, do ảnh hưởng của kinh tế thị trường mà trong những năm gần đây, nhiều cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng có hiện tượng tha hóa, biến chất, phai nhạt lý tưởng cách mạng, xuống cấp về đạo đức.

3.3. Nguyên nhân chủ yếu của những ưu điểm và hạn chế của việc phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

3.3.1. Nguyên nhân chủ yếu của những ưu điểm của việc phát huy vai trò nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Thứ nhất, Đảng và Nhà nước ngày càng chú trọng đến việc xây dựng hệ thống chính trị cơ sở nói chung và xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng với nhiều chủ trương, chính sách phù hợp, tạo điều kiện thuận lợi cho việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã cả về số lượng, chất lượng, cơ cấu.

Thứ hai, trình độ dân trí của nhân dân ngày càng được nâng cao nên nhân dân các tỉnh đồng bằng sông Hồng ngày càng quan tâm đến các vấn đề chính trị - xã hội của địa phương.

3.3.2. Nguyên nhân chủ yếu của những hạn chế của việc phát huy vai trò nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Thứ nhất, nhận thức của các chủ thể về tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã còn nhiều hạn chế.

Thứ hai, năng lực hoạt động của các chủ thể trong việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã còn nhiều hạn chế.

Thứ ba, chế độ, chính sách đãi ngộ dành cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã còn nhiều hạn chế, bất cập.

Thứ tư, mặt trái của nền kinh tế thị trường làm nảy sinh một số hiện tượng tiêu cực, ảnh hưởng xấu đến đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã.

Chương 4

MỘT SỐ GIẢI PHÁP CƠ BẢN NHẪM PHÁT HUY VAI TRÒ NHÂN TỐ CHỦ QUAN TRONG XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ CÁN BỘ CHỦ CHỐT CẤP XÃ Ở ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

4.1. Nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Một là, nâng cao nhận thức của các cấp ủy Đảng, nhất là Đảng ủy xã ở các tỉnh đồng bằng sông Hồng về việc cần thiết phải nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã hiện nay. Đảng ủy các xã ở các tỉnh đồng bằng sông Hồng cần nghiêm túc, tích cực quán triệt Nghị quyết của Đảng về xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt các cấp nói chung và cấp cơ sở nói riêng; thường xuyên tuyên truyền, tập huấn cho các đảng viên cấp xã về chủ trương, đường lối của Đảng.

Hai là, Nhà nước và các cấp chính quyền, nhất là chính quyền cấp xã cần quán triệt quan điểm của Đảng về xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng. Chính quyền địa phương cần tiếp tục cụ thể hóa yêu cầu tiêu chuẩn đối với cán bộ lãnh đạo, quản lý chủ chốt cấp xã làm cơ sở cho công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ.

Ba là, cần tích cực tuyên truyền, giáo dục để các tổ chức chính trị - xã hội và nhân dân hiểu được tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ cấp xã ở đồng bằng sông Hồng hiện nay.

Bốn là, tiếp tục đổi mới nhận thức cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp cơ sở ở đồng bằng sông Hồng để họ ý thức hơn nữa về vai trò của chính mình trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng.

4.2. Tiếp tục tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước; đổi mới cơ chế kiểm tra, giám sát hoạt động của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã

Thứ nhất, tiếp tục tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng. Cần đổi mới nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng với công tác cán bộ như đổi mới việc ra nghị quyết của đảng bộ, chi bộ, của cấp ủy đảng, nhất là quyết định những vấn đề lớn, quan hệ tới cuộc sống và quyền lợi của đông đảo nhân dân trong xã.

Thứ hai, tăng cường sự quản lý, giám sát của chính quyền địa phương đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng để kịp thời phát hiện ra những sai phạm, xử lý các sai phạm một cách nghiêm minh, công bằng; tùy từng đặc thù của mỗi địa phương để có chế độ đãi ngộ, tạo điều kiện để cán bộ được học tập nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ.

Thứ ba, đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội địa phương. Tăng cường sự tham gia, giám sát và phản biện của các tổ chức chính trị - xã hội và của nhân dân sẽ là cách từng bước "chắt lọc", "gạn đục khơi trong" đội ngũ lãnh đạo chủ chốt cấp xã, kịp thời phát hiện ra những cán bộ yếu kém, vi phạm các nguyên tắc trong quản lý và lãnh đạo.

Thứ tư, tăng cường công tác chỉ đạo, kiểm tra, giám sát của cấp ủy và chính quyền cấp trên đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã; kịp thời phát hiện, uốn nắn những hạn chế, thiếu sót, lệch lạc, bảo đảm việc xây dựng đội ngũ cán bộ cấp xã đúng quan điểm, định hướng của Đảng.

4.3. Đổi mới công tác quy hoạch, tuyển dụng gắn với đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Thứ nhất, đổi mới công tác quy hoạch đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng. Cần tiến hành rà soát tình hình phát triển của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã; đánh giá đúng thực trạng của đội ngũ này, tìm

ra những điểm mạnh cần phát huy, những điểm hạn chế cần điều chỉnh, khắc phục.

Thứ hai, đổi mới công tác tuyển dụng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng theo hướng hiệu quả, thiết thực. Công tác tuyển dụng cán bộ cấp xã cần được tiến hành một cách linh hoạt, ngoài việc kiểm tra chuyên môn cần thiên về kiểm tra năng lực hoạt động thực tiễn.

Thứ ba, đổi mới, nâng cao chất lượng công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng như: xác định đúng mục tiêu và đối tượng đào tạo; xây dựng, hoàn thiện nội dung chương trình đào tạo, bồi dưỡng phù hợp tình hình của địa phương; đẩy mạnh việc đưa sinh viên tốt nghiệp các trường đại học, cao đẳng có chuyên môn phù hợp về công tác tại cơ sở nhằm trẻ hóa, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức cấp xã.

4.4. Đổi mới chính sách sử dụng, đánh giá đãi ngộ đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Thứ nhất, đổi mới công tác sử dụng cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng bằng cách xuất phát từ yêu cầu công việc, trên cơ sở quy hoạch và kế hoạch công tác cán bộ của địa phương; từ đó mới bố trí những cán bộ chủ chốt đảm nhiệm công việc đó theo ưu điểm và sở trường của họ, phải đặt mục tiêu hoàn thành nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội của địa phương làm mục tiêu cao nhất trong việc sử dụng cán bộ chủ chốt.

Thứ hai, đổi mới công tác kiểm tra, đánh giá cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng. Cần tiến hành kiểm tra một cách thường xuyên, liên tục; xây dựng bộ tiêu chí đánh giá cán bộ một cách cụ thể; đánh giá cán bộ bằng cách lấy sự hài lòng và niềm tin của nhân dân làm thước đo.

Thứ ba, tiếp tục hoàn thiện chính sách đãi ngộ đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng như: mạnh dạn thay đổi chính sách tiền lương, chính sách trợ cấp đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã; có những chính sách đặc thù đối với những cán bộ chủ chốt cấp xã công tác trên những địa bàn có khó khăn.

4.5. Phát huy tính tích cực trong hoạt động của bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng

Thứ nhất, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng cần tích cực học tập để nâng cao trình độ, năng lực; chủ động và tích cực tìm hiểu, học tập những kiến thức về pháp luật, tự bổ sung cho mình những tri thức mới, tránh lối làm việc tùy tiện, vô nguyên tắc, coi thường pháp luật.

Thứ hai, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng cần tích cực rèn luyện và tu dưỡng phẩm chất chính trị, phẩm chất đạo đức cách mạng. Là người cán bộ đầu tàu của địa phương, họ không được bàng quan trước những biến động của đời sống xã hội và những biến đổi của địa phương; luôn trăn trở trước những khó khăn, yếu kém, bất cập của địa phương để từ đó có những quyết sách phù hợp; luôn có khát vọng đưa địa phương mình ngày càng phát triển.

Thứ ba, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng cần tích cực xây dựng và củng cố mối liên hệ mật thiết với nhân dân. Người cán bộ chủ chốt cấp xã phải là người tiên phong trong các hoạt động tiếp xúc nhân dân, tiếp thu các ý kiến của người dân.

Thứ tư, cán bộ chủ chốt cấp xã ở đồng bằng sông Hồng phải tích cực phát huy phương pháp "nêu gương" trong công tác cũng như trong đời sống hàng ngày. Người cán bộ lãnh đạo chủ chốt cấp xã cần nghiêm túc với bản thân mình và gia đình mình trong công việc, đời sống hàng ngày như làm giàu chính đáng, xây dựng đời sống văn hóa mới, sinh đẻ có kế hoạch, thực hành tiết kiệm..., luôn đi đầu trong các phong trào của địa phương. Đó là những tấm gương bằng lời nói và việc làm thiết thực mà nhân dân có thể trực tiếp nhìn thấy và noi theo.

KẾT LUẬN

Ở Việt Nam, đội ngũ cán bộ, công chức nói chung và cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng không chỉ là những người lãnh đạo, điều hành mà còn là cầu nối giữa Đảng, Nhà nước với quần chúng nhân dân. Do đó, xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã là một trong những nhiệm vụ trọng yếu vì nó ảnh hưởng trực tiếp đến sự ổn định chính trị và phát triển kinh tế - xã hội ở nông thôn nước ta.

Đồng bằng sông Hồng là vùng có vị trí trọng yếu ở khu vực miền Bắc nước ta. Trong những năm qua, theo sự chỉ đạo của Đảng, Đảng và chính quyền cơ sở đã có những nhận thức rõ nét hơn về vai trò, vị trí của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Nhiều chính sách về tiền lương, bảo hiểm, đào tạo, bồi dưỡng... dành cho đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở các tỉnh đồng bằng sông Hồng đã bước đầu được triển khai có hiệu quả. Các tổ chức chính trị - xã hội và nhân dân địa phương ngày càng quan tâm đến hoạt động của chính quyền cấp xã nói chung và hoạt động của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã nói riêng. Bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở các tỉnh đồng bằng sông Hồng nhìn chung cũng có ý thức học tập để nâng cao trình độ, giữ gìn phẩm chất đạo đức, lối sống... Tuy nhiên, vẫn còn một số chính sách bất hợp lý đối với cán bộ chủ chốt cấp xã, nhất là chính sách về tiền lương, trợ cấp, công tác kiểm tra, đánh giá cán bộ hàng năm ...

Để tiếp tục phát huy vai trò của nhân tố chủ quan trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở các tỉnh đồng bằng sông Hồng trong những năm tiếp theo; cần nâng cao nhận thức của các chủ thể về vai trò của đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã bằng việc quán triệt quan điểm của Đảng về xây dựng hệ thống chính trị cơ sở, đẩy mạnh công tác tuyên truyền đối với các tổ chức chính trị - xã hội và quần chúng nhân dân; hoàn thiện một số chính sách về tiền lương, bảo hiểm, chính sách đào tạo, bồi dưỡng; chính sách đãi ngộ đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã. Ngoài ra, bản thân đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã cũng cần phát huy vai trò tích cực của mình trong công tác để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của việc ổn định chính trị, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn trong những năm tiếp theo.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1. Đỗ Thái Huy (2014), "Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức cấp xã đáp ứng yêu cầu mới", *Tạp chí Con số và sự kiện*, (4).
2. Đỗ Thái Huy (2014), "Đội ngũ cán bộ, công chức cấp cơ sở ở nước ta hiện nay: thực trạng và giải pháp", *Tạp chí Lý luận chính trị & truyền thông*, (4).
3. Đỗ Thái Huy (2017), "Đội ngũ cán bộ, công chức cấp xã của khu vực đồng bằng sông Hồng - những đặc trưng và một số giải pháp nâng cao chất lượng", *Tạp chí Con số và sự kiện*, (8).
4. Đỗ Thái Huy (2017), "Quan điểm của Đảng trong xây dựng đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp xã ở Việt Nam hiện nay", *Tạp chí Lý luận chính trị & truyền thông*, (9).